

Seksualiteit bij ouderen en chronisch zieken in de praktijk van de specialistische verpleegkundige:

WAAR BEMOEI JE JE MEE?!

J.L. Bender, GZ psycholoog Seksuoloog NVVS

Over welke patiënten gaat het?

- Mannen en vrouwen
- Ouderen en jongeren
- Echtparen en alleenstaanden
- Homo-, bi- en heteroseksuelen
- Nederlanders en medelanders
- Diabetes, reuma, MS, CVA, Nier, Hart en vaat ziektes, kanker en .....

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

Definitie Seksualiteit (WHO, 2002)

Seksualiteit is gedurende het hele leven een centraal aspect van het mens zijn. Het omvat seks, gender-identiteit en -rollen, seksuele geaardheid, erotiek, plezier, intimiteit en voortplanting.

Seksualiteit wordt ervaren en vormgegeven in gedachten, fantasieën, verlangens, overtuigingen, attituden, waarden, gedrag, handelingen, rollen en relaties. Hoewel seksualiteit al deze dimensies kan omvatten, worden deze niet altijd ervaren of vormgegeven.

Seksualiteit wordt beïnvloed door de interactie van biologische, psychologische, sociale, economische, politieke, culturele, ethische, wettelijke, historische, religieuze en spirituele factoren.

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

Biologische invloeden van chronische ziekte op seksualiteit (1)

Directe invloeden:

- Neurologisch
- Vasculair
- Hormonaal

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

Biologische invloeden van chronische ziekte op seksualiteit(2)

Indirecte invloeden; "seks spelbrekers"

- Pijn
- Bewegingsbeperkingen
- Sensibiliteitsstoornis
- Vermoeidheid en gebrek aan energie
- Cosmetische veranderingen
- Incontinentie

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

Biologische invloeden van chronische ziekte op seksualiteit (3)

Iatrogene invloeden:

- Bijwerkingen van medicijnen
- Gevolgen van een operatie of andere medische ingreep
- Onteigening van lichaam en geest

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

Psychologische invloeden van chronische ziekte op seksualiteit

- Rouw en depressie
- Aanpassingsvermogen
- Acceptatie en verwerking
- Veranderingen in zelfbeeld
- Lichaamsbeeld
- Normen en waarden betreffende seksualiteit
- Betekenis van seksualiteit voor het individu

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

Sociale aspecten van chronische ziekte op seksualiteit

- Draagkracht relatie
- Communicatie
- Betekenis van seksualiteit in de relatie
- Flexibiliteit van het seksuele repertoire
- Rol verandering
- Reactie van de directe omgeving
- Relatievorming en sociaal leven
- Maatschappelijk leven

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

Waar lopen uw patiënten tegenaan?

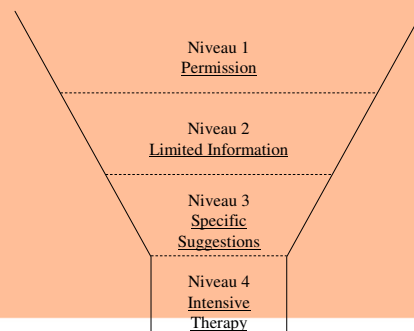
- Veranderingen in functioneren en beleving
- Stoorzenders en spelbrekers
- Intieme relatie onder druk
- Geven en nemen
- Sexy voelen en gevonden worden
- Aanpassingsproblemen
- Seksuele ontwikkeling

Bron: J.L. Bender, 2003

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

PLISSIT-model

Bron: J.S. Annon

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

Waarom zou je je met de seksualiteit van jouw patiënten willen bemoeien?

- Kwaliteit van hun leven
- Kwaliteit van hun intieme relaties
- Erkenning en respect voor hun mens zijn
- De patiënten vragen erom (maar niet direct)
- De bijzondere rol van de praktijkondersteuner in relatie tot de patiënten

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

Boektip

Seksualiteit bij ziekte en lichamelijke beperking

Redactie: Gianotten, Meihuizen-de Regt en Van Son-Schoones
Van Gorcum, 2008; ISBN: 978 90 232 4405 9

J.L. Bender, Quadriceps IV 5 februari 2009

